II

(Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk)

RÅDET

RÅDETS REKOMMENDATION
av den 2 december 2002
om förebyggande av rökning och om initiativ för en effektivare tobakskontroll

(2003/54/EG)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 152.4 andra stycket i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ([1]), och

av följande skäl:

(1) I artikel 152 i fördraget föreskrivs att gemenskapens insatser, som skall komplettera den nationella politiken, skall inriktas på att förbättra folkhälsan, förebygga ohälsa och sjukdomar hos människor och undanröja faror för människors hälsa.

(2) I den resolution om ett förbud mot rökning på offentliga platser ([2]) som antogs av rådet och av medlemsstaternas hälsoministrar, församlade i rådet den 18 juli 1989, ges riktlinjer för medlemsstaterna i syfte att skydda icke-rökare mot passiv rökning. Till följd av kommissionens rapport om medlemsstaternas reaktioner på detta initiativ ([3]) stärks skyddet i denna rekommendation och inriktas på särskilt sårbara grupper.

(3) I rådets resolution av den 26 november 1996 om minskning av rökningen i Europeiska gemenskapen ([4]) erkänns behovet av att utarbeta en effektiv strategi för bekämpning av tobakskonsumtion; resolutionen innehåller vissa inslag som ingår i denna rekommendation.

(4) I rådets slutsatser av den 18 november 1999 om kampen mot tobakskonsumtion ([5]) framhävs behovet av att utveckla en övergripande strategi som inbegriper vissa av de åtgärder som ingår i denna rekommendation för skydd av minderåriga (bestämmelser om försäljning, elektronisk försäljning och varuautomater).

(5) I rådets resolution av den 29 juni 2000 om hälsofaktorer ([6]) noterades resultatet av överläggningarna vid Europeiska konferensen om hälsofaktorer i Europeiska unionen som hölls i Evora den 15 och 16 mars 2000 och som lade särskild vikt vid bland annat tobak och som rekommenderade en rad praktiska och målinriktade åtgärder för att möta utmaningarna på dessa områden.

(6) De åtgärder som rekommenderas är nödvändiga mot bakgrund av 500 000 tobaksrelaterade dödsfall årligen i Europeiska gemenskapen och en oroande ökning av antalet barn och ungdomar som börjar röka. Tobaksrökning skadar människors hälsa, då rökare blir beroende av nikotin och drabbas av livshotande och handikappande sjukdomar såsom lungcancer och andra former av cancer, ischemisk hjärtsjukdom och andra hjärt- och kärlsjukdomar samt sjukdomar i andningsorganen såsom emfysem.

(7) Förebyggande av rökning och tobakskontroll är redan prioriterade mål i medlemsstaternas och EU:s folkhälsopolitik. Tobaksrökning fortsätter att vara den främsta orsaken till dödsfall inom Europeiska unionen som är möjliga att förebygga, och resultaten när det gäller att minska tobakskonsumtionen och andelen rökare i befolkningen är alltjämt nedslående. Dessutom bidrar

([1]) Förslag av den 18 juni 2002 (ännu ej offentliggjort i EGT).
([2]) EGT C 189, 26.7.1989, s. 1.
([3]) KOM(96) 573 slutlig.
([4]) EGT C 374, 11.12.1996, s. 4.
([5]) EGT C 86, 24.3.2000, s. 4.
([6]) EGT C 218, 31.7.2000, s. 8.

tobaksindustrins reklam, marknadsföring och säljfrämjande åtgärder till att öka tobakskonsumtionen, vilket leder till en ökning av den redan nu höga tobaksrelaterade mortaliteten och sjukligheten. Vissa av dessa strategier verkar vara inriktade på skolungdomar och studerande för att ersätta det stora antal rökare som dör årligen. Det har fastställts att 60 % av rökarna börjar röka innan de fyllt 13 år och 90 % innan de fyllt 18.

(8) Genom programmet Europa mot cancer ([1]) har Europeiska gemenskapen ställt upp som ett av sina mål att bidra till bättre hälsa för medborgarna genom att minska antalet cancerfall och andra sjukdomar som orsakas av tobaksrökning.

(9) I Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror ([2]) och förslaget till direktiv om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror ([3]) behandlas tobakskontroll inom ramen för fullbordandet och konsolideringen av den inre marknaden och undanröjandet av hinder för en smidigt fungerande marknad, med utgångspunkt från en hög nivå på folkhälsoskyddet.

(10) Vissa åtgärder som bör vara del av en övergripande politik för tobakskontroll, såsom förbud mot reklamaffischer och reklamskyltar eller reklam på bio, kan för närvarande inte harmoniseras enligt gemenskapens bestämmelser om den inre marknaden i en särskild åtgärd mot tobaksbruk.

(11) Alla ovan nämnda faktorer lyfter fram behovet av ett övergripande angreppssätt för tobakskontroll för att minska förekomsten av tobaksrelaterade sjukdomar i gemenskapen.

(12) Som en del av en övergripande politik för tobakskontroll är det viktigt att anta åtgärder som särskilt minskar efterfrågan på tobaksvaror bland barn och ungdomar. Sådana åtgärder kan vara insatser för att minska utbudet av tobaksvaror till barn och ungdomar och för att förbjuda vissa typer av reklam, marknadsföring och säljfrämjande åtgärder för tobaksvaror, med hänsyn till att sådana strategier utan åtskillnad påverkar ungdomar och andra åldersgrupper.

(13) Vissa former av försäljning och distribution av tobaksvaror underlättar barns och ungdomars tillgång till dessa varor, och bör därför regleras av medlemsstaterna.

(14) Eftersom varuautomater är synliga för såväl konsumenter som icke-konsumenter, bör de inte förses med annat reklammaterial än sådant som är oundgängligt för att upplysa om de produkter som säljs.

(15) Två andra viktiga åtgärder på EG-nivå tar itu med tobaksreklam och sponsring av tobaksvaror. Genom direktivet om television utan gränser från 1989 ([4]) förbjuds alla former av TV-reklam för tobaksvaror och i det föreskrivs att TV-program inte får sponsras av fysiska eller juridiska personer, vars huvudsakliga verksamhet består i tillverkning eller försäljning av tobaksvaror. I det aktuella förslaget till direktiv om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror ingår ett förbud mot tobaksreklam i tidningar och andra tryckta publikationer, i radio och via informationssamhällets tjänster. I förslaget förbjuds även tobaksbolags sponsring av radioprogram och evenemang som äger rum i flera medlemsstater eller på annat sätt har gränsöverskridande effekter.

(16) Rekommendationen behandlar andra typer av reklam, marknadsföring och säljfrämjande åtgärder som industrin använder för att främja tobakskonsumtion, som kan nå barn och ungdomar utan åtskillnad. Sådana metoder är användningen av tobaksvarumärken på varor eller tjänster som inte har något samband med tobak (brand-stretching) och/eller kläder (merchandising), användning av PR-material (vanliga föremål som askkoppar, tändare, parasoller och andra liknande föremål) och av tobaksvaruprover, användning och förmedling av säljfrämjande åtgärder, (t.ex. rabatter, gåvor, premier eller möjligheter att delta i reklamtävlingar eller spel) användning av skyltar, affischer och andra reklammetoder inomhus eller utomhus (reklam på varuautomater), tobaksreklam på biografer samt alla andra former av reklam, sponsring eller metoder som direkt eller indirekt syftar till att främja tobaksvaror. Medlemsstaternas myndigheter bör anta lämpliga lagstiftnings- eller förvaltningsåtgärder för att, i enlighet med nationella konstitutioner eller konstitutionella principer, särskilt förbjuda sådan verksamhet som på något sätt främjar tobaksvaror samtidigt som den kringgår sådana förbud mot direkt tobaksreklam som redan gäller för vissa medier.

(17) Världshälsoorganisationen och Världsbanken rekommenderar alla länder att förbjuda alla former av tobaksreklam och marknadsföring av tobak. I de fall då endast vissa former av direkt tobaksreklam förbjuds, flyttar tobaksindustrin ofta reklambudgeten till andra strategier för marknadsföring, sponsring och säljfrämjande åtgärder genom att använda kreativa och indirekta sätt att främja

([1]) EGT L 95, 16.4.1996, s. 9.
([2]) EGT L 194, 18.7.2001, s. 26.
([3]) EGT C 270, 25.9.2001, s. 97.
([4]) EGT L 298, 17.10.1989, s. 23.

tobaksvaror, särskilt till ungdomar. På så sätt kan effekten av partiella förbud mot reklam för tobaksvaror bli begränsad. Vidare har Världsbanken dragit slutsatsen att reklam ökar konsumtionen av cigaretter och att lagstiftning som förbjuder reklam skulle minska konsumtionen under förutsättning att förbudet är övergripande och omfattar alla medier och all användning av varumärkesnamn och logotyper. En sådan minskning av cigarettkonsumtionen skulle ha omedelbara positiva följder för folkhälsan på både kort och lång sikt. Uppgifter om tobaksindustrins totala utgifter för säljfrämjande åtgärder för tobaksvaror är därför en viktig förutsättning för att man skall kunna kontrollera om politiken för tobakskontroll är effektiv ur ett folkhälsoperspektiv. Med hjälp av sådana uppgifter kan man fastställa om bestämmelser kringgås, särskilt genom omläggning av budgetmedel till nya eller oreglerade marknadsföringsformer. Tobaksindustrin bör ha skyldighet att regelbundet redovisa sådana utgifter.

(18) Med tanke på hälsoriskerna med passiv rökning, bör medlemsstaterna inrikta sig på att rökare och icke-rökare skyddas mot passiv rökning.

(19) Medlemsstaterna bör fortsätta utvecklingen av strategier och insatser för att minska tobaksbruket, bland annat genom att stödja program för hälsoundervisning för att öka förståelsen för riskerna med tobaksbruk och andra förebyggande program för att motverka rökning.

(20) I Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll, för närvarande under förhandling, ingår många av de frågor som tas upp i denna rekommendation. Därför är det viktigt att se till att åtgärderna i denna rekommendation stämmer överens med det utkast till ramkonvention som just nu diskuteras.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS ATT MEDLEMSSTATERNA

1. antar lämpliga lagar och/eller andra författningar i överensstämmelse med nationell praxis och nationella förhållanden för att förhindra tobaksförsäljning till barn och ungdomar, och bland annat

   a) kräver att de som säljer tobaksvaror tar reda på att köparna har uppnått den lägsta ålder för inköp av sådana varor som fastställs i nationell lagstiftning, om en sådan åldersgräns finns,

   b) undantar tobaksvaror från självbetjäning i butiker,

   c) begränsar tillgången till tobaksautomater till platser dit endast sådana personer har tillträde som uppnått den lägsta ålder för inköp av tobaksvaror som fastställs i nationell lagstiftning, om en sådan åldersgräns finns, eller på annat, lika effektivt sätt reglerar tillgången till de tobaksvaror som säljs i sådana automater,

   d) begränsar distansförsäljning av tobaksvaror inom detaljhandeln, såsom försäljning via Internet, till vuxna genom att använda relevanta tekniska medel,

   e) förbjuder försäljning av sötsaker och leksaker avsedda för barn och tillverkade med en klar avsikt att produkten och/eller dess förpackning till utseendet skall likna en typ av tobaksvara,

   f) förbjuder försäljning av cigaretter styckevis eller i förpackningar om mindre än 19 cigaretter.

2. antar lämpliga lagar och/eller andra författningar för att i överensstämmelse med nationella konstitutioner eller konstitutionella principer förbjuda följande former av reklam och marknadsföring:

   a) användning av tobaksvarumärken på varor eller tjänster som inte har något samband med tobak,

   b) användning av PR-material (askkoppar, tändare, parasoller osv.) och tobaksvaruprover,

   c) användning och förmedling av säljfrämjande åtgärder, t.ex. rabatter, gåvor, premier eller möjligheter att delta i reklamtävlingar och spel,

   d) användning av skyltar, affischer och andra reklammetoder inomhus eller utomhus (såsom reklam på tobaksautomater),

   e) användning av reklam på biografer, samt

   f) alla andra former av reklam, sponsring eller metoder som direkt eller indirekt syftar till att marknadsföra tobaksvaror,

3. antar lämpliga åtgärder, genom att införa lagstiftning eller genom andra metoder i överensstämmelse med nationell praxis och nationella förhållanden, kräver att tillverkare, importörer och andra som i stor skala handlar med tobaksvaror och med andra varor och tjänster som har samma varumärke som tobaksvaror, för medlemsstaterna redovisar sina utgifter för reklam, marknadsföring, sponsring och säljfrämjande kampanjer som inte omfattas av förbud i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning,

4. ser till att myndigheter eller andra organ på lämplig nivå genomför lagstiftning och/eller andra effektiva åtgärder i överensstämmelse med nationell praxis och nationella förhållanden som ger ett adekvat skydd mot exponering för passiv rökning på arbetsplatser inomhus, på avgränsade offentliga lokaler och på kollektiva färdmedel. Prioritet bör bland annat ges åt utbildningsanstalter, sjukvårdsinrättningar och platser som tillhandahåller tjänster åt barn,

5. fortsätter att utarbeta strategier och insatser för att minska tobaksbruket, bland annat genom att stödja program för en övergripande hälsoinformation, särskilt i skolor, och allmänna program för att motverka tobaksbruk och övervinna tobaksberoendet,

6. ser till att ungdomars bidrag till hälsorelaterad politik och verksamhet riktad mot ungdomar utnyttjas fullt ut, särskilt på informationsområdet, samt främjar särskilda verksamheter som igångsätts, planeras, genomförs och utvärderas av ungdomar,

7. antar och genomför lämpliga pris- och skatteåtgärder på tobaksvaror för att motverka tobakskonsumtion,

8. inför alla nödvändiga och lämpliga förfaranden för att kontrollera efterlevnaden av de regler som anges i denna rekommendation, och

9. informerar kommissionen en gång vartannat år om de åtgärder som vidtagits på grundval av denna rekommendation.

HÄRIGENOM UPPMANAS KOMMISSIONEN ATT

1. följa och bedöma utvecklingen och de åtgärder som vidtas i medlemsstaterna och på gemenskapsnivå,

2. rapportera om genomförandet av de föreslagna åtgärderna på grundval av uppgifter från medlemsstaterna, senast ett år efter mottagandet av denna information från medlemsstaterna enligt denna rekommendation, och

3. överväga om de åtgärder som anges i denna rekommendation fungerar effektivt och överväga behovet av ytterligare åtgärder, särskilt om skillnader konstateras inom den inre marknaden på de områden som omfattas av denna rekommendation.

Utfärdad i Bryssel den 2 december 2002.

På rådets vägnar

B. BENDTSEN

Ordförande